עד א מיי' פ"ג מהל' ציצית ור"מ סמג עשין כו טוש"ע א"ח סי' כ סעיף ג:
עה ב מיי' שם הלכה ה טוש"ע שם סעי' ב:
עו ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:
עז ד ה מיי' שם הל' ז סמג שם טוש"ע א"ח סי' יח סעיף ג וסי' יח סעיף ג:
עח ו מיי' פ"ה מהלכות סוכה הלכה ד סמג עשין מג טוש"ע א"ח סי' תרכט סעיף ד:
עט ז מיי' פי"ג מהל' טומאת צרעת ה"ח:
פ ח מיי' פ"ה מהל' שבת הל' ה סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סימן רסד סעיף ג:
פא ט מיי' פ"ה מהל' טומאת מת הל' יב:

תורה אור השלם

1 לא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז צֶמֶר וּפִשְׁתִּים יַחְדָּו:
דברים כב יא
2 גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָךְ עַל אַרְבַּע כַּנְפוֹת כְּסוּתֶךָ אֲשֶׁר תְּכַסֶּה בָּהּ:
דברים כב יב
3 דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת:
במדבר טו לח
4 וְכֹל אֲשֶׁר יִפֹּל עָלָיו מֵהֶם בְּמֹתָם יִטְמָא מַכְּל כְּלִי עֵץ אוֹ בֶגֶד אוֹ עוֹר אוֹ שָׂק כֹּל כְּלִי אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מְלָאכָה בָּהֶם בַּמַּיִם יוּבָא וְטָמֵא עַד הָעֶרֶב וְטָהֹר: ויקרא יא לב
5 וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת יְיָ וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם:
במדבר טו לט
6 וְהִיא הָעֲלָתָם הַגֹּגָה וַתִּטְמְנֵם בְּפִשְׁתֵּי הָעֵץ הָעֲרֻכוֹת לָהּ עַל הַגָּג:
יהושע ב ו

מוסף תוספות

א. בתחילת הסוגיא. תוס' הרא"ש. ב. תיפוק מהתם. תוס' יומתא ד: ד"ה אם. ג. לאפנויי צמר ופשתים דכלאים. תוס' יומתא ד: ד"ה אם. ד. דאצטריך. תוס' הרא"ש. ה. הוא דאיכא למטעי. תוס' הרא"ש. ו. של רבא. תוס' הרא"ש. ז. התלמידים. תוס' שבועות כו. ד"ה מדע. ח. רבא. תוס' הרא"ש. ט. הלכך יש לרבות כעניין הטלית. תוס' הרא"ש. י. היאך אמרו דבר אחד הא מיפלג פליגי. תוס' סוכה יב: ד"ה בתליי. יא. דאע"ג דאינו טווי, פסול לסכך. רש"ש. יב. הלכך תרוייהו אמרו דבר אחד, דר' שמעון, מדפסיל בדייק ונפיץ בודאי ס"ל דבטווי מטמא בנגעים כסומכוס, וסומכוס נמי דמפסיל נמי בטווי דבר תורה, בדייק ונפיץ פסיל מדרבנן כיון דקרוב לטוויה. רש"ש. יג. של פשתן. תוס' סוכה יב: ד"ה בתליי. יד. [ש]טווי כלפי היד. תוס' סוכה יב: ד"ה בתליי. טו. [ש]הכל שוה. תוס' סוכה יב: ד"ה בתליי. טז. כשנתפס ר' אלעזר בן פרטא למינות ושאלו לו אמאי קרו לך רבי, אמר להם רבן של טרסיים אני. תוס' הרא"ש. יז. אתיא זבורתא יתבא על דשתיא. תוס' הרא"ש. יח. אם לא יהי' גרדי, אבל בצמר הכל מכירין בו. תוס' הרא"ש. יט. שקורין קוטון, לפי שיוצא מן העץ. מרדכי. כ. אין לך פתילה מושכת בשמנים [ושהאור נדלקת בה יפה.

תוספתא

1 לאתוויי ציצית בהדיא כתיב [1]לא תלבש שעטנז צמר ופשתים וכתיב [2]גדילים תעשה לך סד"א כדרבא [6]דרבא רמי כתיב [3]הכנף מין כנף [1]וכתיב צמר ופשתים יחדיו הא כיצד [2]צמר ופשתים פוטרין בין במינן בין שלא במינן [3]שאר מינין במינן פוטרין שלא במינן אין פוטרין ס"ד כדרבא קמ"ל אמר רב אחא בריה דרבא לרב אשי לתנא דבי רבי ישמעאל מאי שנא לענין טומאה דמרבי שאר בגדים דכתיב או [4]בגד הכא נמי לימא לרבות שאר בגדים [2]מאשר תכסה בה ההוא [7]לאתוויי כסות סומא הוא דאתא דתניא [3][5]וראיתם אתו [8]פרט לכסות לילה אתה אומר פרט לכסות לילה או אינו אלא פרט לכסות סומא כשהוא אומר אשר תכסה בה הרי כסות סומא אמור הא מה אני מקיים [5]וראיתם אותו פרט לכסות לילה ומה ראית לרבות סומא ולהוציא כסות לילה מרבה אני כסות סומא שישנה בראייה אצל אחרים ומוציא אני כסות לילה שאינה בראייה אצל אחרים ואימא לרבות שאר בגדים מסתברא קאי בצמר ופשתים מרבה צמר ופשתים קאי בצמר ופשתים מרבה שאר בגדים: אמר אביי רבי שמעון בן אלעזר וסומכוס אמרו דבר אחד רשב"א הא דאמרן סומכוס דתניא סומכוס אומר [9]סיככה בטווי פסולה מפני שמטמאה בנגעים כמאן כי האי תנא [7]דתנן [10]שתי וערב מטמא בנגעים מיד [7]דברי רבי מאיר ורבי יהודה אומר השתי משישלה והערב מיד והאוני' של פשתן משיתלבנו: **מתני'** [8]כל היוצא מן העץ אין מדליקין בו אלא פשתן [11]וכל היוצא מן העץ אינו מטמא טומאת אהלים אלא פשתן: **גמ'** מנלן דפשתן איקרי עץ [12]אמר מר זוטרא דאמר קרא [6]והיא העלתם הגגה ותטמנם בפשתי העץ: והיוצא מן העץ אינו מטמא טומאת אהלים אלא פשתן: מנלן אמר רבי אלעזר [13]גמר אהל אהל ממשכן

[א]לאתוויי ציצית בהדיא כתיב. דלא מחייבי בציצית אלא בגדי צמר ופשתים: **גדילים תעשה לך.** דלא: **סד"א כדרבא.** כלומר סד"א דלא דרשינן הני סמוכין לענין טלית למימר דטלית צמר ופשתים תעשה ציצית ולא לשאר טלית אלא לענין ציצית תדרשיה גדילים תעשה לך מצמר ופשתים ולא משאר מינין כדדרים ליה רבא: **לחיב הכנף מין כנף.** דהאי כנף קרא יתירא הוא דהא כתיב על כנפי בגדיהם והוה ליה למכתב ונתנו על הציצית פתיל תכלת: **מין כנף.** מין הטלית יהא הציצית דהכי משמע ציצית של כנף תהא ואם של משי הוא ציצית של משי פוטר בה: **וכתיב צמר ופשתים.** גדילים תעשה לך דמשמע נמי מהן תעשה: **סד"א כדרבא.** דלמר דהכנף אתא לאשמועינן דלא תדרוש סמוכין למיפטר שאר בגדים דודאי מיחייב מיהא בציצית דמינן קמ"ל אף כל דלא תדרוש הכנף הכי אלא אורחיה דקרא הוא ולאשמעינן דמצות ציצית בשני מיני צבע שני חוטין של תכלת ושני חוטין של לבן דהיינו מין כנף דסתמיה לבן: **מאי שנא הו'.** אליבא דרב נחמן קבעי לה דלמר אף כל לאתויי ציצית: **אשר תכסה.** ריבויא דקרא הוא: **לכסות לילה.** כסות המיוחד לגלולות דלא ניחייב: **שישנה בראייה אצל אחרים.** וקרינן ביה ורואיתם לאחרים ביום ולא אתי אשר תכסה ומפיק ורואיתם: **שאינה בראייה.** ואי מרבינן לה מאשר תכסה קא עקרת ליה ורואיתם: **ואימא לרבות שאר בגדים.** ולא כסות סומא: **קאי בצמר ופשתים.** כדלמר דסמך צמר ופשתים לגדילים מרבה כסות סומא דלמר ופשתים: **מרבה שאר בגדים.** בתמיה: **אמרו דבר אחד.** דדבר המיטמא בנגעים אין מסככין ואע"ג דאינו מטמא בטומאת מגע: **הא דאמרן.** חוץ מפשתן ולא קאמר חוץ מבגד פשתן משמע אע"ג דלאו בגד אלא כגון אוזן או נטוה ולא נארג אין מסככין הואיל ומטמו בנגעים ואע"ג דלא מטמא בשרצים: **סיככה בטווי.** הואיל ומטמו בנגעים כתיב בו אם בערבו וה"ה נמי לאוזן משתלבנו. והאי דנקט טווי לאשמעינן דטווי מטמא מיד דטווייתו הוא גמר מלאכתו ולא בעי שיעלה: **כמאן.** אמרה סומכוס להא כר' מאיר דאמר מטמא מיד שנטווה. ל"א כמאן אמרה אביי להאי מילתא דהיא חוץ מפשתן פשתן דווקא קאמר אע"ג דלאו בגד ועל כרחיך אפי' אוזן במשמע אלמא אוזן מיטמאין בנגעים: **כי האי תנא.** כר' יהודה: **משישלה.** שיהיו שולין אותו מן היורה שאולקין אותו בה לגבנו: **משיתלבנו.** בתנור: **מתני' אין מדליקין בו.** לעשות פתילה מקנבוס ובגד קנבוס ומלמר נפן: **אינו מטמא טומאת אוהלים.** אם עשה מהן אהל והמת תחתיו הוי כשאר בית ול"ל להטביל האהל עלמו דלא קבל טומאה אלא כלים שתחתיו: **אלא פשתן.** שאף אהל טמא כדכתיב והזה על האהל[ט] ובגמ' יליף דבפשתן משתעי קרא: **גמ' ממשכן**

[ב](למיתב) על דערבא כו' אלמא לא מיינכר בפשתן[יח מ]: **כל היוצא מן העץ אין מדליקין.** פי' בקונטרס לעיל כגון בקנבוס ולמר גפן[יט] ואין נראה לר"ת דא"כ יהא אסור להדליק בו ומעשים בכל יום שמדליקין בלמר גפן וגם טוב מאד לפתילה[כ] ואורי"י ודאי מותר להדליק בקנבוס ולמר גפן דאינם יוצאים מן העץ[כא] אלא זרע הוא כדאמרי' במנחות קנבוס ולוף אסרה תורה[כב] שאר זרעים[כג] כו'[כד] ופשתן נמי מין זרע כמו קנבוס אלא דאיצטריך במתני' למשרי פשתן משום[כה] דאיקרי עץ כדכתיב ותטמנם בפשתי העץ וכמו עץ הדעת[כו] למ"ד חטה היתה וקרי לה עץ אע"פ שאינה עץ ועוד דאמר בביצל מברכין (ברכות דף מ: ופס) כל היכא דאי שקלת לפירא ולא הדר אילנא ומפיק לא מברכינן עליה בורא פרי העץ ופשתן וקנבוס ולמר גפן[כז] אי שקלת לפירא היינו הזרע לא הדר אילנא ומפיק הלכך לאו יוצא מן העץ נינהו: **ואין ממא טומאת אהלים אלא פשתן.** והא דאמר לעיל בפ"ק (דף יח.) ועל עצמן בכל שהן משמע דכל הכלים נעשה אהל לקבל טומאה מחמת אהל הכא איירי בדבר הקבוע שחיברו לקרקע[כז] אע"ג שמתחילה היה בגד כיון שחיברו לאהל בטלו מתורת בגד ואין מיטמא אלא פשתן אע"פ[כח] שהוא מחובר כדכתיב והזה על האהל כו'[כט] וקשה לר"י דתנן באהלות (פ"ח מ"ח) אלו מביאין וחוזלין הסידה והתיבה כו' והסדיניס שהם עשויס אהליס ואיך חוזלין סדיניו של פשתן בפני הטומאה[ל] והא כל דבר המקבל טומאה אינו חוזל בפני הטומאה וי"ל דמייירי בסדינין של משי[לא] וקבועין שאינן מטמאים ורש"ש פירש במשניות בע"א:

ויפרוש

[ג]מנחות לט: יבמות ד: מזיר נח. ע"ש, [ד] זבחים יח: מנחות מג., [ה] נגעי' פי"ח מ"ח מ"כ פ' חזריע, [ו] נמשנה דנגעים לא מזכר דברי ר' מאיר ומטעם זה כתבו תוס' בסוכה י"ב: ד"ה בתליני וכו' לייחס דלא קאמר הכא דשב"ש וקומכוס ורבי מאיר אמרו דבר אחד וגם דלא אמר כמאן כר' מאיר ע"ש ודע דגם בת"כ ליתא דברי רבי מאיר, [ז] [סוכה כא.], [ח] [ויקרא יג], [ט] [במדבר יט], [י] שייך לעיל ע"ח, [יא] [וע"ע תוס' שבועות כו. ותוס' בכורות נד: ד"ה חדא ותוס' ב"ק מז: ד"ה רבא], [יב] נ"ח מסכת, [יג] [ע"ל ויתיבן], [יד] [וע"ע תוספות סוכה יב: ד"ה בתליני], [טו] [נדרים מ.],

גליון הש"ם

גמ' אמר מר זוטרא דאמר קרא. נדרים מ"ג ע"ב:

מוסף רש"י

כתיב הכנף מין כנף. עשה ציצית ממין הכנף, ואם טלית של משי עשה ציצית של משי, וכתיב צמר ופשתים גדילים תעשה לך, דמשמע עשה ציצית מצמר ופשתים (יבמות ד: וכעי"ז נזיר נח.). **פרט לכסות לילה.** עלית העטייה לכסות לילה פטור מן הציצית (זבחים יח:). **הרי כסות סומא אמור.** לחייב (מנחות מג.). **והאונין.** לאחר שתיקנו במסקין שקורין לרבי"ש ועשאן חוץ שקורין ריטע"ש (סוכה יב: וגורס: האונק).

רבינו חננאל

לאיתויי ציצית שאינו חייב בציצית אלא צמר ופשתים. ואקשינן ציצית בהדיא כתיב לא תלבש שעטנז צמר ופשתים גדילים תעשה לך, כלומר אינו חייב לעשות גדילים אלא צמר ופשתים. ושנינן איצטריך סד"א כדרבא דרבא רמי כתיב על ציצית הכנף מן כנף, כלומר האי קרא משמע תן ציצית מכנף עצמו של זה הבגד, וכתוב אחרינא צמר ופשתים גדילים תעשה לך, הא כיצד שאר מינין במינן פוטרין שלא במינן אין פוטרין, אבל אם תעשה ציצית מן צמר ופשתים גדילים תעשה לך, כלומר אינו חייב לעשות גדילים אלא צמר ופשתים. ושנינן איצטריך סד"א כדרבא דרבא רמי כתיב על ציצית הכנף מן כנף, כלומר האי קרא משמע תן ציצית מכנף עצמו של זה הבגד, וכתוב אחרינא צמר ופשתים גדילים תעשה לך, הא כיצד שאר מינין במינן פוטרין שלא במינן אין פוטרין, אבל אם תעשה ציצית מן צמר ופשתים גדילים תעשה לך, כלומר אינו חייב לעשות גדילים אלא צמר ופשתים. ודחינן האי אשר תכסה לרבות כסות סומא שחייב בציצית. **האי** תנא דתני אין מטמא בגדים אלא צמר ופשתים מפיק מהאי תנא דבי רבי ישמעאל דתני רבי ישמעאל בגד צמר אין לי אלא בגד צמר מנין לרבות צמר גמלים צמר ארנבים נוצה של עזים השיראין והכלך והסירקין מניין ת"ל או בגד, ואמרינן אינו מטמא בשלש על שלש אלא צמר ופשתים, והאי דתני דמיטמאין בנגעים שאר בגדים בשלשה על שלשה. **אמרנו** בתחילת הפרק השיראין והכלך והסירקין חייבין בציצית. ואמרינן בתחילת יבמות, אמר רחמנא עביד ציצית פתיל תכלת ותכלת עמרא הוא, וממאי דתכלת עמרא הוא, ואמרינן מדשש כיתנא דכתיב שש ברקמה ממצרים וגו', כמו שנתפרש ביומא, מדשש כיתנא תכלת עמרא הוא, שמעינן מינא דעמרא הוא דמיקריא פתיל תכלת, הילכך ליכא ציצית אלא עמרא. **תנינא** שתי וערב מטמאין בנגעים מיד דברי רבי מאיר דבר אומר השתי משישלה והערב מיד,

[ד]כצמר גפן. רמב"ן. ולמה אסרוה. ריטב"א. [ה]א. רצמר גפן וכו' שכמין גבעולין יוצאין מן הארץ ובראשן פרי כעין תפוח בקליפה דומה לערמון והצמר בתוכו. מאירי (וכ"כ לענין שיעת עלמו, עיי"ש). [כב]. אבל. רמב"ן. [כג]. מדרבנן הוא דאסירי. רמב"ן. [כד]. אלמא קנבוס מין זרע הוא ולא אילן. מרדכי. וגם לא נקרא עץ בשום מקום, וכיון דכן, ה"ה כשר לפתילה, כמו שנהגו. ריטב"א. [כה]. [ד]אע"ג דלאו עץ הוא. מרדכי. [כו]. ביתודות וחבלים, שדינן כבית. תוס' רי"ד. [כח]. [ש]נעשה אהל קבוע. מאירי. [כט]. אבל אם היו בגדים [(ב)מטלטלין. רמב"ן], אע"פ שהן משאר מינים, מיטמאין באהל המת אם האהילו על המת, כדין כל הכלים. תוס' רי"ד. [ל]. שלא תהא בוקעת ועולה. ריטב"א. [לא]. ושל כלך. תוס' הרא"ש.

ממשכן. דלא הוה ביה שוס יולא מן הענ אלא פשתן כדכתיב[ב] עשר יריעות שש משזר: **שזורין.** רטורי"ש בלעז"ז דכתיב משזר: **וחוטן כפול ששה.** כדאמרינן בפ' בא לו דסדר יומא (דף עא:) דבריס שנאמר בהן שש חוטן כפול ששה. ואי קשיא כיון דילף ממשכן כלים ואדם שתחת גג הבית וכל שאר אהלים דלא דמו למשכן מנלן דמטמו בספריא[ג] תניא מנין לעשות שאר המאהילים כאהל אמרת מה מלורע הקל עשה בו כל המאהיל כו': **אף לאן קרשים.** ואימא דענ נמי איקרי אהל: **משכן קרוי משכן.** כגון עשר יריעות שש משזר ומשכן איקרי אהל דכתיב (שמות לט) את משכן אהל מועד: **הכי נמי.** דמכסה עורות נמו אהל ולענין טומאה נמי לא מקבל: **השתא עור בהמה טהורה.** כגון אילים מאדמים: **מה תחתון.** עשתי עשרה יריעות עזים נאהל על המשכן. דמשכן היינו עשר יריעות המחוברות בקרסי זהב מלמעלה מהן אהל יריעות עזים ולמעלה מהן מכסה העורות: **מאי קמיבעי ליה.** הא ממשכן גמר לה ר' ד) (אליעזר) לעיל ברים שמעתין והתם טהורה היא דהוי למלאכת משכן: **מכסה אחד היה.** חליו של אילים וחליו של תחשים ולמעלה דקרא אתרוייהו כתיב דבין אילים בין תחשים היה מכסה אחד מלמעלה לאהל יריעות העזים: **הלא אינן.** היה טמאה היא ומנומרת בגוונין: **אי הכי.** סיימתא היא: **ששם.** ששמא ביופיו בגוונין: **עור או בעור.** גבי נגעים כתיב או בעור[ה] והוה מלי למכתב או עור: **ושלקה ביד כהן.** משהראהו ביד כהן נעשה נגע ומתחלה לא היה נגע: **קלן מכולן.** מכל האמורים בפסוק וחיבבן יחד: שרלים מטמאין בכעדשה ומת בכזית ונגעים בכגרים והוא פחות מכזית: **אף אני אביא אהל המת שעור טמא בו.** כדאמר לעיל מקים עליון לתחתון דקרוי אהל: [ו] **שאינה מטמאה בנגעים.** דהא למר ופשתים כתיב: מטמא

ויפרוש את האהל וגו'. תימה לר"י מנא ליה דהאי אהל היינו שש משזר אימא היינו יריעות עזים דאשכחנא בהדיא דאיקרי אהל כדכתיב ועשית יריעות עזים לאהל על המשכן וכן משמע פשטיה דקרא ויפרוש את האהל דהיינו יריעות עזים על המשכן [ג]דהיינו שש משזר כדכתיב ואת המשכן תעשה עשר יריעות שש משזר ויש לומר דדייק משוס דקרא כתיב בהקמת המשכן וחשיב לעיל בסדר הקמתן דמתחלה נתן אדנים (ואח"כ עמודים) (ה) ואחר כך הקרשים וכתיב אחר הקרשים ויפרוש את האהל[א] משמע היינו יריעות התחתונות שהם שש משזר דהם תחלת הפרשה[ב] ותימה דאמאי לא יליף מהא דמשכן היינו יריעות שש משזר כדכתיב ואת המשכן תעשה וגו' ומשכן איקרי אהל דכתיב את משכן אהל מועד ושמא אהאי קרא סמיך: **אם כן ג"ש מאי אהני ליה.** והא דאמר כל פותח טפח מביא את הטומאה היינו מק"ו ממלורע כדיליף בספרי וכדפיר' בקונטרס ולא"ת והיכי יליף ניתא דיו כמלורע שלא יטמא אלא טומאת ערב ודווקא בעומד או ביושב ולא עובר[ג] כדתניא במסכת נגעים ומייתי לה ו) ובפ"ק[ד] דקדושין (ד' לג:) טמא יושב תחת האילן וטהור עובר טמא כו' וי"ל דאינו אלא גילוי מילתא בעלמא מק"ו דמלורע דלית לן למילף אהל אהל ממשכן לענין למעט הבאת טומאה בשאר אהלים דלאו פשתן ולא יליפינן ממשכן אלא לטומאת עלמו אפילו מחובר דדוקא פשתן ולא שאר יולא מן הענ ולענין אהל שאינו עשוי בידי אדם לרבי יהודה בפ"ב דסוכה (דף כא. ושם) דלא מליגן למילף ממלורע דלא אשכחן ביה קרא לא למעט ולא לרבות (ב) [ז] אהל שאינו עשוי בידי אדם: **אי** מה להלן קרשים כו'. פירש בקונטרס דאף עץ יהא קרוי אהל וקשה לריב"א דהא[ה] דפנות אין קרויות אהל אלא המכס' שמלמעלה הוא קרוי אהל ומפ' דה"ק אי מה להלן קרשים[ו] בהדי פשתן אף כאן[ז] בטומאת אהל[ח] קרשים בהדי פשתן ואע"ג דאהל אהל ריבה לענין דלא בעינן שזורים ולכפול ששה וכן לענין דלא בעינן למר ופשתים יחד כי התם אלא אפילו פשתים ולא למר[ט] מ"מ פריך דליהוי קרשים בהדי פשתים[י] דהתם אהל קרוי עם הכיסוי ועם הדפנות[יא]: **ואין** קרשים קרוים משכן. וקשה לר"י הא כתיב יהיה קרוש על גדי המשכן מזה ומזה לכסותו ומר לקמן בהזורק (דף לח:) לכסות אמה של קרשים ואיכא למ"ד אמה של אדנים אלמא דקרשים איקרי משכן ויש לומר דגדי המשכן איקרי ולא משכן: **ריבה** עור בהמה טמאה. פירש רבינו שמואל דלהכי איצטריך לרבוי עור בהמה טמאה כדקתני בת"כ (פ' תזריע) למר אין לי אלא מין בהמה דקה ונאכל כו' דומיא דלמר שהוא דוקא של כבשים מנין לרבות עור בהמה דקה ואין נאכלת בהמה גסה נאכלת ואין נאכלת עד שתהא מרבה עורות שרלים תלמוד לומר ט) בעור בעור[יב] ורבה הא דנקט בהמה גסה נאכלת אגב אחריני נקט דאיכא לא בעיא קרא דהא בשמעתין ילפינן לענין טומאת אהל כל מין טהורה מאילים: **ושלקה** ביד כהן. מפרש נמי רבינו שמואל דאיצטריך לרבוי משום דכתיב והבגד כי יהיה בו נגע צרעת וגו' והבאתם אל הכהן דמשמע דאם לא היתה בו נגע קודם שהראהו לכהן טהור: **שכן שתי וערב טמא בהן.** מה שאין כן במת כדנפקא לן בפרק במה אשה (לקמן דף סד.)[יג]: **אלא** גמר משרצים דתניא עור אין לי אלא עור של בהמה טהורה. ואע"ת מגלן דאיירי קרא בעור בהמה טהורה וש לומר כמו בנגעים דהכא כתיב שק והא"א מה שק מין בהמה דקה ונאכל כדמוכח בת"כ ולקמן דשק הוי דבר הבא מן העזים אף עור מין בהמה דקה ונאכל אע"ג דבת"כ מרבה אף שק הבא[יד] מחזיר שהוא דבר טמא אפ"ה הוה אמינא דלא הוקשה עור אלא למשמעות דשק דהיינו[טו] של עזים ולא הוקש למאי דמרבי בשק[טז] לכך איצטריך ריבוי. הרב פורת: **מה לשרצים.** וליכא למיפרך שיטמא מת בכעדשה מק"ו דהא כל שיעורים הם הלכה למשה מסיני וקשה לר"י ולף[יז] מת משרלים בגזירה שוה דבגד ועור[יח] כדאמר לקמן בפרק במה אשה (ג"ז שם)[יט] ואומר ר"י משוס דג"ש דאהל אהל ממשכן[כ] סתרה לה[כא] לכך איצטריך ריבוי ועוד י"ל דג"ש לא אייריב[כב] בטומאת אהל [המת] עצמו המחובר: אתיא

ממשכן [א]כתיב הכא [1]זאת התורה אדם כי ימות באהל וכתיב התם [2]ויפרוש את האהל על המשכן מה להלן של פשתן קרוי אהל אף כאן של פשתן קרוי אהל אי מה להלן שזורין וחוטן כפול ו' אף כאן שזורין וחוטן כפול ו' ת"ל א) אהל אהל ריבה אי אהל אהל ריבה אפילו כל מילי נמי אם כן גזירה שוה מאי אהני ליה ואימא מה להלן קרשים אף כאן קרשים אמר קרא [3]ועשית קרשים למשכן [ב]משכן קרוי משכן ואין קרשים קרויין משכן אלא מעתה [4]ועשית מכסה לאהל הכי נמי מכסה לא איקרי אהל אלא הא דבעי רבי אלעזר עור בהמה טמאה מהו שיטמא באהל המת השתא עור בהמה טהורה לא מטמא עור בהמה טמאה מיבעיא שאני התם דהדר אהדריה קרא דכתיב [5]ונשאו את יריעות המשכן ואת אהל מועד מכסהו ומכסה התחש אשר עליו אהל מועד מכסהו ומכסה התחש אשר עליו לתחתון מה תחתון קרוי אהל אף עליון קרוי אהל: גופא בעי רבי אלעזר [ג]עור בהמה טמאה מהו שיטמא טומאת אהלין מאי קמיבעיא ליה אמר רב אדא בר אהבה תחש שהיה בימי משה קמיבעיא ליה טמא היה או טהור היה אמר רב יוסף מאי תיבעי ליה תנינא לא הוכשרו למלאכת שמים אלא עור בהמה טהורה בלבד מתיב רבי אבא רבי יהודה אומר שני מכסאות היו אחד של עורות אילים מאדמים ואחד של עורות תחשים רבי נחמיה אומר מכסה אחד היה ודומה כמין תלא אילן והא תלא אילן טמא הוא ה"ק כמין תלא אילן הוא שיש בו גוונין הרבה ולא תלא אילן דאילו התם טמא והכא טהור [6]א"ר יוסף א"ה היינו דמתרגמינן ססגונא ששש בגוונין הרבה רבא אמר עור בהמה טמאה דמטמא באהל המת מהכא דתניא [6]עור או בעור ריבה [ב]) עור בהמה טמאה [ד]ושלקה ביד כהן [6]הקצץ מכולן ועשה אחת מהן מנין תלמוד לומר [6]או בכל מלאכת עור ואיכא למיפרך מה לנגעים שכן שתי וערב טמא בהן אלא גמר משרצים דתניא עור אין לי אלא עור בהמה טהורה עור בהמה טמאה מנין תלמוד לומר [7]או עור ואיכא למיפרך מה לשרצים שכן מטמאין בכעדשה נגעים יוכיחו וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שעור טמא בהן ועשה עור בהמה טמאה כעור בהמה טהורה אף אני אביא אהל המת שעור טמא בו ונעשה בו עור בהמה טמאה כעור בהמה טהורה אמר ליה רבא מברניש לרב אשי איכא למיפרך מה להצד השוה שבהן שכן טמאין בפחות מכזית תאמר במת שאינו מטמא אלא בכזית אלא אמר רבא מברניש

איקרי משכן ויש לומר דגדי המשכן איקרי ולא משכן: **ריבה** עור בהמה טמאה. פירש רבינו שמואל דלהכי איצטריך לרבוי עור בהמה טמאה כדקתני בת"כ (פ' תזריע) למר אין לי אלא מין בהמה דקה ונאכל כו' דומיא דלמר שהוא דוקא של כבשים מנין לרבות עור בהמה דקה ואין נאכלת בהמה גסה נאכלת ואין נאכלת עד שתהא מרבה עורות שרלים תלמוד לומר ט) בעור בעור[יב] ורבה הא דנקט בהמה גסה נאכלת אגב אחריני נקט דאיכא לא בעיא קרא דהא בשמעתין ילפינן לענין טומאת אהל כל מין טהורה מאילים: **ושלקה** ביד כהן. מפרש נמי רבינו שמואל דאיצטריך לרבוי משום דכתיב והבגד כי יהיה בו נגע צרעת וגו' והבאתם אל הכהן דמשמע דאם לא היתה בו נגע קודם שהראהו לכהן טהור: **שכן שתי וערב טמא בהן.** מה שאין כן במת כדנפקא לן בפרק במה אשה (לקמן דף סד.)[יג]: **אלא** גמר משרצים דתניא עור אין לי אלא עור של בהמה טהורה. ואע"ת מגלן דאיירי קרא בעור בהמה טהורה וש לומר כמו בנגעים דהכא כתיב שק והא"א מה שק מין בהמה דקה ונאכל כדמוכח בת"כ ולקמן דשק הוי דבר הבא מן העזים אף עור מין בהמה דקה ונאכל אע"ג דבת"כ מרבה אף שק הבא[יד] מחזיר שהוא דבר טמא אפ"ה הוה אמינא דלא הוקשה עור אלא למשמעות דשק דהיינו[טו] של עזים ולא הוקש למאי דמרבי בשק[טז] לכך איצטריך ריבוי. הרב פורת: **מה לשרצים.** וליכא למיפרך שיטמא מת בכעדשה מק"ו דהא כל שיעורים הם הלכה למשה מסיני וקשה לר"י ולף[יז] מת משרלים בגזירה שוה דבגד ועור[יח] כדאמר לקמן בפרק במה אשה (ג"ז שם)[יט] ואומר ר"י משוס דג"ש דאהל אהל ממשכן[כ] סתרה לה[כא] לכך איצטריך ריבוי ועוד י"ל דג"ש לא אייריב[כב] בטומאת אהל [המת] עצמו המחובר: אתיא

מסורת הש"ס

(ה) תוס' ד"ה ויפרוש וכו' דמתחלה נתן אדנים ואח"כ קרשים ואח"כ עמודים וכתיב אחר העמודים ויפרוש את האהל: (ו) ד"ה א"כ וכו' לא למעט ולא לרבות הכ"ל והשאר נמחק:

גליון הש"ם

גמ' אמר רב יוסף א"ה הייני דמתרגמינן. עי' קדושין דף מו ע"ל תוס' ד"ה אר"י:

מוסף תוספות

א. והי"ל לכתוב 'ויפרוש את המשכן' וכתיב 'ויפרוש את האהל על המשכן'. רמב"ן. ב. ומקרא מסורס הוא, וה"ק, ויפרוש את האהל ויפרוש על המשכן, כלומר, פירש האהל דהוא משכן, כלומר יריעות דשש, ופירש עליהן אהל אחר, יריעות העזים. רמב"ן. (ועי' מהרש"א). ג. כמו קוברי המת שהיו עוברים באכסדרה, ויש שם כלים, דמצורע עובר אינו מטמא באהל. תוס' סוכה כא. ד"ה ילף. ד. צ"ל פ"ק, וכ"ה בתוס' סוכה כא. ד"ה ילף, ובתוס' הרא"ש כאן. ה. קרשים לא עשו מהן אלא דפנות ולא סכך. רשב"ם. ו. לדפנות. תוס' הרא"ש. ז. לא לימטי. רשב"ם. ח. עד שיהו שם. רשב"ם. ט. והכי נמי אית לן לרבויי פשתים אפי' בלא קרשים. תוס' הרא"ש. י. דגבי הך, לא שייך לרבות. תוס' הרא"ש. יא. ולא רבה אהל אלא לענין שאר דברים. רשב"ם. יב. גי' תוס' הרא"ש: עור בעור. יג. דאפי' אם נגע במת אינו מקבל טומאה כ"ש באהל. תוס' הרא"ש. יד. משער. תוס' הרא"ש. טו. בהמה טמאה, ובאהל גופי' דכתיב בי' עור בהמה טהורה דהיינו עורות אילים, לפיכך היה אומר דאף כאן עור בהמה טהורה. רשב"ש. יז. עור בהמה טמאה באהל. ריטב"א. יח. האמור בשניהם שהוא מופנה לג"ש. ריטב"א. יט. ונימא מה להלן טמא אף כאן טמא, דהא ג"ש לגמרי דיינינן ומופנה משני צדדים הוא ואין משיבים עליה. ריטב"א. כ. דמיירי בעור בהמה טהורה. ריטב"א. כא. לג"ש דבגד ועור דשרצים, לא בעי למילפה בג"ש. ריטב"א. כב. אלא במגע, ולא. תוס' הרא"ש.

רב נסים גאון

אי מה להלן שזורין וחוטן כפול ו' אף כאן שזורין וחוטן כפול ו'. ותמצא עוד עיקרו במס' דיומא בפרק בא לו כהן גדול (דף נא) ת"ר בגדים שנאמר בהן שש חוטן כפול ו' וכו', ואמרו קראי כמה הוו שיתא חד לגופיה דכיתנא ניהו, וחד שיהו שזורין, וחד לחוטן שיהא כפול ו'. ומהנה יודע לנו כי כל בגד שכתב בהן שש העשויים במשכן היו שזורים וחוטן כפול ו'. **תאמר במת שאינו מטמא אלא בכזית.** עיקר דילה בספרי הנוגע במת יכול כל שהוא וכו', אחר שרבה הכתוב מיעט, אמרו כזית מן המת טמא שכן היא תחלת ברייתו. ובמשנה במסכת אהלות בפרק ב' אלו מטמאין באהל המת וכזית מן המת, ולא היה ביניהם הפרש והוא כבר פירושו בפרק ג' כזית מן המת פתחו בטפח והמת פתחו בד' טפחים, ובתוספתא בראש סדר טהרות חומר בכזית (מזה) [מן] המת שכזית פתחו בטפח ומת פתחו בד' טפחים, ובתוספתא דמגילה בפרק א' אין בין כזית מן המת למת אלא שכזית מן המת פתחו בד' טפחים.

תורה אור השלם

1 זאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֹהֶל כָּל הַבָּא אֶל הָאֹהֶל וְכָל אֲשֶׁר בָּאֹהֶל יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים:
במדבר יט יד

2 וַיִּפְרֹשׂ אֶת הָאֹהֶל עַל הַמִּשְׁכָּן וַיָּשֶׂם אֶת מִכְסֵה הָאֹהֶל עָלָיו מִלְּמַעְלָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה:
שמות מ יט

3 וְעָשִׂיתָ אֶת הַקְּרָשִׁים לַמִּשְׁכָּן עֲצֵי שִׁטִּים עֹמְדִים:
שמות כו טו

4 וְעָשִׂיתָ מִכְסֶה לָאֹהֶל עֹרֹת אֵילִם מְאָדָּמִים וּמִכְסֵה עֹרֹת תְּחָשִׁים מִלְּמָעְלָה:
שמות כו יד

5 וְנָשְׂאוּ אֶת יְרִיעֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת אֹהֶל מוֹעֵד מִכְסֵהוּ וּמִכְסֵה הַתַּחַשׁ אֲשֶׁר עָלָיו מִלְּמַעְלָה וְאֶת מָסַךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:
במדבר ד כה

6 אוֹ בְשִׂתִּי אוֹ בְעֵרֶב לַפְּשִׁתִּים וְלַצֶּמֶר אוֹ בְעוֹר אוֹ בְכָל מְלֶאכֶת עוֹר:
ויקרא יג מח

7 וְכֹל אֲשֶׁר יִפֹּל עָלָיו מֵהֶם בְּמוֹתָם יִטְמָא מִכְּל כְּלִי עֵץ אוֹ בֶגֶד אוֹ עוֹר אוֹ שָׂק כָּל כְּלִי אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מְלָאכָה בָּהֶם בַּמַּיִם יוּבָא וְטָמֵא עַד הָעֶרֶב וְטָהֵר: ויקרא יא לב

לעזי רש"י

ריטור"ש. מפותלים.

מוסף רש"י

אהל אהל ריבה. אהלים טומא כתיבי בפרשת פרה (סוכה בא.).

תוס' ישנים

א) הקשה מהר"מ מה צריך אהל אהל ריבה לילף מק"ו מטלה של עזים דלא מטמא בנגעים מטמא באהל המת שאין מוטן כפול ששה דמטמא בנגעים לא כ"ש ומי הכא קיימינן אליבא דר"א דלית ליה ק"ו מדבני בסמוך עור בהמה טמאה מטא מהו והני דאתיא להו ק"ו דרבי אהל אהל לרבא אחריתא:

ב) נראה קצת דכל כלי עור דכתיב נמת ושכבת זרע דאתי לדרשה אחריתא ולא לעור בהמה טמאה דא"כ מקבי אמאי איצטריך למיכתביהו דליתי בג"ש לבגד ועור משרלים:

ג) דאי על אהל הוי ירישות שש משזר ועל המשכן היינו על הקרשים הא אין הקרשים קרויים משכן:

רבינו חננאל

ממשכן כתיב זאת התורה אדם כי ימות באהל וכתיב ויפרוש את האהל על המשכן, מה להלן שש ותכלת, והן צמר ופשתים, אף הכא צמר ופשתים, כיון דיליף אהל דטומאה מאהל משכן. **בעי ר' אלעזר עור בהמה טמאה מהו שיטמא באהל המת.** ומיבעיא ליה תחש שהיה בימי משה טהור היה או טמא היה. ומפרש רב יוסף תנינא, לא הוכשרו למלאכת שמים אלא עור בהמה טהורה בלבד. איני והא"ר נחמיה דומה כמין תלא אילן ותלא אילן טמא הוא. ושנינן דומה לו שיש לו גוונין הרבה כמותו, אבל טהור הוא. **רבה** אמר עור בהמה טמאה דמטמאה באהל המת אתי בק"ו מנגעים, דתניא היה לו לומר עור, למה כתב בעור, לרבות עור בהמה טמאה ושלקה ביד כהן שמטמאה בנגעים. קיצץ מכולן, פי' כגון שנטל מזה העור רצועה ומזה רצועה ודיבקן ועשאן אחד, מנין שמטמא בנגעים ת"ל או בכל מלאכת עור. פי' שלקה ביד כהן, כגון שהחזיק הכהן בעור לבודקו ועודנו בידו לקה בצרעת לאלתר. איכא למיפרך מה לנגעים שכן מיטמאין שתי וערב כו'. מה להצד השוה שבהן שכן טומאתן פחות מכזית הבגדים טומאתן בכגריס והשרץ בכעדשה. **אלא**

פב א ב ג מיי' פ"ה מהלכות טומאת מת הלכה יב:

פג ד מיי' פ"ו מהלכות טומאת צרעת הל"ז:

פד ה מיי' שם פי"ב הלכה יב:

אתיא בק"ו מנוצה של עזים. וא"ת נימא שתי וערב יוכיח שמטמא בנגעים ואינו מטמא במת אף אני אביא עור בהמה טמאה כו' ועוד קשה אמאי איצטריך קרא בשרצים[א] לעור בהמה טמאה ליתי[ב] בק"ו מנוגה של עזים שאין מיטמא בנגעים מיטמא בשרצים וי"ל דאי לא הוה כתיב קרא בשרצים ליכא למילף עור בהמה טמאה בק"ו מנגעים לא בשרצים ולא באהל המת דאיכא למימר שתי וערב יוכיח אבל השתא דכתיב טומאה בשרצים ילפינן שפיר בק"ו מנגעים שיטמא באהל המת וליכא למימר שתי וערב יוכיח דמה לשתי וערב[ג] שכן אינו מטמא בשרצי תאמר בעור בהמה טמאה שמטמא בשרצים כי נמי יטמא באהל המת:

ור"י אומר ליכא למימר שתי וערב יוכיח דהכי עדיף ק"ו ומה נוגה של עזים שאין מטמא בנגעים מטמא באהל המת כגון העשוי מנוגה של עזים עור בהמה טמאה שמטמא בנגעים אינו דין שיטמא באהל המת כגון דהשתא לא שייך למימר שתי וערב יוכיח שמטמא בנגעים ולא באהל המת דשתי וערב אין שייך בו כלי ואין לומר דכל היולא מן הענ ועצם יוכיח שמטמא בנגעים ואינו מטמא במת דמה שמטמא בנגעים אינו מחמת עצמו אלא מחמת הבית דהא בית שסיככו בזרעים אמר בתעור וכדומה דמטמא בנגעים אבל נוגה והעור מטמא מחמת עצמו. ומהר"ם כתב דליכא למימר שתי וערב יוכיח דמה לשתי וערב שכן אין מטמאין לא במת ולא בש"ז תאמר בעור בהמה טמאה דמטמא דהא כתיב במת ובש"ז כל בגד וכל כלי עור. ולעיל כי פריך מה לשרצים ליכא למימר נגיעת מת וש"ז יוכיח דמה לטולהו שכן פחות מכית דנגיעת מת בכשעורה וש"ז במשהו אי בחתימת פי אתמה (והוא תי' דאיכא קרא בשרצים לאפוקי מהיקש דשק) וזה אין נראה דע"כ דגם לענין אהל הוי שיעורו בכזית להביא טומאה על כל הכלים ועל עצמן אפי' יוצא מן הענ דזהו תלוש קיי"ל דמבית. וי"ל דלא שייך כלל למימר אהל תלוש יוכיח כיון דלא אתיא למילף אלא לענין אהל המחובר דלא מטמא אלא מאי דליפי ממשכן וכי האי גוונא איכא בפ"ק דמנחות גבי טריפה שהיתה לה שעת הכושר דלא ילפינן מטריפה שלא היתה לה שעת הכושר אפי' במה הלל [ת"ק]:

והקשה השר מקולי מאי בעי בסמוך מאי הוי עלה דתשש תיפוק ליה דטהור היה מדאיצטריך קרא בשרצי לטמא עור בהמה טמאה דאי טמא היה[ד] לשתוק קרא[ה] בשרצים ותיתי בק"ו מנגעים דהשתא ליכא למימר שתי וערב יוכיח דמה לשתי וערב שכן אין מטמאין באהל המת תאמר בעור בהמה טמאה דמיטמא באהל המת כיון דתשש טמא היה וי"ל דמהכא ליכא למיפשט דטהור היה דאפילו טמא היה כתיב בשרצים דמילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא ועוד אומר רש"י בשרצים לא אתו מק"ו מנגעים דאיכא למיפרך פשוט כלי עור יוכיח דמטמא בנגעים ולא בשרצים: **למאי הלכתא.** לא בעי למימר לאשמעינן דתשש טהור היה דמשמע דאתא לאשמעינן שום צורך הוראה[ו]: **תפילין בהדיא כתיב בהו למען תהיה וגו'.** תימה לר"י וכי אין לבריתא לשנות מה שדורש מן הפסוק וכל הנך דמייתי בסמוך וכי לית ליה לרב יוסף לשנות הברייתא לפי שזה אמרו אמורא אחד או ברייתא ואומר רבינו יצחק דהכי פריך תפילין בהדיא כתיב בהו ואי הא הוה אתי לאשמעי' הוה ליה לאתויי קרא אע"כ מילתא אחריתי אתא לאשמעי' ודרשה דמן המותר בפיך היתה פשוטה ולא איצטריך לאשמעי' וקאמר אלא לעורן והאמר אביי אין של תפילין כו' וזה הלשון הוה ליה לרב יוסף למימר והוה ידעינן שפיר דבעי עור בהמה טהורה דדרשה דמן המותר בפיך היא פשוטה אלא לכורכן בשערן צריך בהמה טהורה הא נמי הל"מ דתניא כו' מדלא קתני רב יוסף בהאי ליענא ונכרכות בשערן ש"מ דמילתא אחריתא אתא לאשמעינן אלא לרצועותיהן והא"ר יצחק רצועות שחורות הל"מ וכיון דמצריך שיהו הרצועות שחורות כמו הקנילה כל שכן דבעינן שיהו טהורות כמו הקנילה דסברא הוא להקפיד על הטהרה מעל השחרות ואי הא אתא רב יוסף לאשמעי' ליאמעינן שיהיו שחורות דהוה שמעינן מינה תרתי שחורות וטהורות ומשני נהי דגמירי שחורות טהורות מי גמירי דמשחורות ליכא למיגמר טהורות: **לא צריכא אלא לכורכן בשערן.** קשה לרשב"א אי הא אתא לאשמעי' אמאי נקט עור במילתיה[ז]:

רנא

אתיא בק"ו מנוצה של עזים שאין מטמא בנגעים מטמא באהל המת עור בהמה טמאה שמטמאה בנגעים אינו דין שמטמאה באהל המת ואלא הא דתני רב יוסף לא הוכשרו במלאכת שמים אלא עור בהמה טהורה בלבד למאי הלכתא [א]לתפילין תפילין בהדיא כתיב בהו [1]למען תהיה תורת ה' בפיך [ב]מן המותר בפיך אלא [ב]לעורן [ג]והאמר אביי [ג]שי"ן של תפילין [ד]הל"מ אלא לכורכן בשערן ולתופרן בגידן הא נמי הל"מ הוא [ד]דתניא [ד]תפילין מרובעות הל"מ [ד]נכרכו' בשערן [ו]ונתפרות בגידן אלא [ו]לרצועו' והא"ר יצחק [ה]רצועות שחורות הל"מ נהי דגמירי שחורות טהורות מי גמירי מאי הוי עלה דתחש שהיה בימי משה א"ר אלעא אמר רשב"ל אומר היה ר"מ תחש שהיה בימי משה בריה בפני עצמה היה ולא הכריעו בה חכמים אם מין חיה הוא אם מין בהמה הוא וקרן אחת היתה לו במצחו ולפי שעה נזדמן לו למשה ועשה ממנו משכן ונגנז [ז]מדקאמר קרן אחת היתה לו במצחו ש"מ טהור היה [ז]דא"ר יהודה שור שהקריב אדם הראשון קרן אחת היתה לו במצחו שנאמר [2]ותיטב לה' משור פר מקרן מפרים מקרין תרתי משמע אמר ר"נ בר יצחק מקרן כתיב וליפשוט מיניה דמין בהמה הוא כיון [ח]דאיכא קרש דמין חיה הוא ולית ליה אלא חדא קרן איכא למימר מין חיה הוא: **מתני'** פתילת הבגד שקיפלה ולא הבהבה ר"א אומר טמאה היא ואין מדליקין בה רע"א טהורה היא ומדליקין בה: **גמ'** בשלמא לענין טומאה בהא פליגי דר"א סבר קיפול אינו מועיל ובמילתיה קמייתא קיימא ור"ע סבר קיפול מועיל ובטולי בטיל אלא לענין הדלק' במאי פליגי א"ר אלעזר א"ר אושעיא וכן א"ר אדא בר אהבה הכא בג' על ג' מצומצמות עסקינן ובי"ט שחל להיות ע"ש עסקינן דכ"ע אית להו דר' יהודה [ט]דאמר מסיקין בכלים ואין מסיקין בשברי כלים ודכ"ע אית להו דעולא דאמר עולא [י]כ[י]המדליק צריך שידליק ברוב היוצא ר"א סבר קיפול אינו מועיל וכיון דאדליק ביה פורתא הויא ליה שבר כלי וכי קא מדליק בשבר כלי קמדליק ור"ע סבר קיפול מועיל ואין תורת כלי עליו וכי קמדליק בעץ בעלמא קמדליק [כ]אמר רב יוסף היינו דתנינא ג' על ג' מצומצמות ולא ידענא למאי הלכתא ומדקא מתרץ רב אדא בר אהבה אליבא דר' יהודה ש"מ כר"י ס"ל ומי א"ר אדא בר אהבה הכי והא"ר אדא בר אהבה נכרי

מטמא באהל המת. אם עשאו אהל דהא ממשכן גמר ליה ועיקר אהל דכתיב במשכן בירעות עזים כתיב. הא דכתיב בספרים כל מעשה עזים ל"ג ליה דמהכא לא נפקא לן אהל דבכלים הוא דכתיב וכדאמר בעלמא[ט] להביא דבר הבא מן העזים מן הקרנים ומן הטלפים: **אלא הא דתני רב יוסף כו'.** כיון דרבינן עור בהמה טמאה לאהל המת הא דתני רב יוסף למאי הלכתא מאי דהוה הוה אי לאו למילף מיניה לטומאה: **לתפילין.** איתמר דהיא נמי מלאכת שמים: **לעורן.** עור דפוס שלהן שהכתבים של פרשיות מונחים בו דהאי לא מלמען תהיה נפקא דהא לאו תורה כתיבא ביה: **שי"ן של תפילין.** שיהא העור נקמט מבחוץ ג' קמטין ודומה לשי"ן והרלועה נקשרת כמין לית[י] ויש רלועה כפופה כמין י' דהיינו שדי וכיון דאות הסש נכתב בקמטין שלו מותר בפיך בעינן ומקרא נפיק: **אלא לנכרכות בשערן.** תניא להיא דרב יוסף שצריך לקשור איגרות הפרשיות בשער עור בהמה טהורה ולתופרן בגיד בהמה טהורה: **בשערן.** בשער [כ]מן הקלף כלומר בשל טהורה: **לרצועותיהן.** שיהיו מעור בהמה טהורה: **הל"מ.** וכיון דהלכתא רצועות מסיני טהורות נמי הל"מ ומתניתא דרב יוסף לאו הל"מ קאמר: **מאי הוי עלה דתחש.** הואיל ורב יוסף לאו לענין מלאכה דמשכן איתמר לא איפשיט בעיין: **מקרין פרסי משמע.** דסתם מקרין כל קרניו: **מתני' שקיפלה.** כמו שגולגלין פתילות: **הבהבה.** על השלהבת כדי שתהא מחורכת ותלוק יפה: **טמאה היא.** דבגד כלי הוא ומקבל טומאה אם היה שלם על שלם דקפול אין מבטלה מתורת בגד הואיל ולא הבהבה: **ואין מדליקין בה.** כדמפרש טעמא בגמ': **גמ' קפול מועיל.** לבטולה מתורת בגד: **מצומצמות.** דאי הוה טפי פורתא לכולי עלמא מדליקין: **ובי"ט שחל להיות בע"ש.** דשייך ביה איסור מוקצה עסקינן: **ואין מסיקין בשברי כלים.** שנשברו בו ביום להו נולד אבל בכלים מסיקין דהא חזו לטלטלן: **וכולי עלמא אית להו.** צריך המדליק להדליק בידים קודם סילוק ידיו רוב היולא מן הפתילה חוץ לגר הלכך על כרחך צריך לעסוק בו לאחר שנפחת משלש הלכך טעמא דר"ע דאסר קסבר קיפול אינו מועיל והוה ליה כלי שנשבר בי"ט וכי קמדליק ביה פורתא כיון דמצומצמות היו הוו שברי כלי דפחות משלש לאו כלי הוא והוה ליה כלי שנשבר בי"ט וכי קמדליק בידים להשלים רוב היולא בשבר כלי קמדליק. והא דאמרינן מסיקין בכלים דוקא שלא יגע בו אחר שנפחת אלא אם כן ריבה עליו עצים מוכנים כדלקמן (דף כט.): **קיפול מועיל.** ועל כרחך מעי"ט קיפלה לאין גודלין פתילה בי"ט כדתניא בהמביא

(ביצה לב:) וכבר נתבטל הכלי מבע"י ואין כאן שבר כלי: **היינו דתנינא.** שהייתי שונה מרבותי משנה ג' על ג' מצומצמות ולא הוה ידענא למאי הלכתא אימתר דאי לענין טמוי כל שכן דאי איכא טפי דמטמא: **ומדקא מתרץ כו'.** מילתא באפי נפשיה היא בתמיה למירמי דרב אדא אדרב אדא מדקא מתרץ למתניתין ואוקי דכולי עלמא אית להו אין מסיקין בשברים דהיינו אליבא דר"י דאית ליה נולד ש"מ כו':

שחקק

מסורת הש"ס

פה א מיי' פ"ג מהלכות תפילין הלכה י ופ"י מהלכות ס"ת הלכה ח סמג עשין כב כה טוש"ע או"ח סימן לב סעיף יב טור שו"ע יו"ד סימן רעא סעיף ח:

פו ב מיי' פ"ג מהלכות תפילין הלכה טו סמג עשין כב טור שו"ע או"ח סי' לב סעיף ט:

פז ג מיי' שם הלכה ח טוש"ע שם סעיף מב:

פח ד מיי' שם הל' ד טוש"ע שם סעיף לט:

פט ה מיי' שם הל"ח טוש"ע שם סעיף מד:

צ ו מיי' שם הל' ט טור שו"ע שם סעיף מט:

צא ז ח מיי' שם הלכה יד טו סמג שם טור שו"ע או"ח סימן לג סעיף ג:

צב ט מיי' פ"ח מהל' מלכות אסורות הלכה יב טור שו"ע יו"ד סימן פ סעיף ד:

צג י טוש"ע או"ח סימן רסד סעיף ט:

צד כ מיי' פ"ה מהלכות שבת הלכה ה סמג לאוין סה טור שו"ע שם סעיף ח:

מוסף רש"י

שי"ן של תפילין. שעשויה משור המיטון עצמו, קומט בו ג' קמטין כעין שי"ן משדי, והל"ם דומיא דעשויין בקשר שקושר הרלועה אחת לאפון ואחת למזרח כמין ד' ורלועה קטנה מחד מלויה בה ואין בה אלא כפיפה כמין יו"ד וכופפה בעוד העור לח וכפופה לעולם (לקמן סב. ועי' רש"י ערובין צז. ומנחות לה.). **מסיקין בכלים.** ביו"ט שהרי ראוין לטלטל ויטלטל ויתנם לתוך האור (לקמן קכד: וכעי"ז ביצה לב.). **ואין מסיקין בשברי כלים.** דהוו להו מוקצין ולא חזו לטלטול (לקמן קכד:) שנשברו ביו"ט דהשתא לא חזו לטלטול, ואי משום דחזו להסקה אתמול לא להכי קיימא (ביצה לב.).

מוסף תוספות

א. יאו עור' לרבות. ריטב"א. ב. נמי מהאי. תוס' הרא"ש. ג. דין הוא שלא יטמא במת. תוס' הרא"ש. ד. א"כ עור בהמה טמאה טמא במת. תוס' הרא"ש. ה. מריבויא דעור בהמה טמאה. תוס' הרא"ש. ו. דאי לאו להלכותיו אתמר, לא הול"ל ולא הוכשרו, אלא הול"ל בהדיא תחש שהי' בימי משה בריה טהורה הוה. רמב"ן. ז. דמשמע עור ממש, רצ"ע. רשב"א.

רב נסים גאון

אתיא בק"ו מנוצה של עזים שאין מטמא טומאת נגעים. תמצא עיקר דיליה בתורת כהנים והבגד יכול השיראין והסיריקון והכלך וצמר גפן וצמר גמלים וצמר ארנבאין ונוצה של עזים, ת"ל בבגד צמר או בבגד פשתים אין לי אלא צמר ופשתים המיוחדין.

כיון דאיכא קרש דמין חיה הוא ולית ליה אלא קרן אחד. במסכת שחיטת חולין בפרק אלו טריפות (דף נט) אמרו וקרש אע"פ שאין לו אלא קרן אחד מותר. אמר רב יהודה קורש טבייא דבי עילאי.

תורה אור השלם

1 וְהָיָה לְךָ לְאוֹת עַל יָדֶךָ וּלְזִכָּרוֹן בֵּין עֵינֶיךָ לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת יְיָ בְּפִיךָ כִּי בְּיָד חֲזָקָה הוֹצִאֲךָ יְיָ מִמִּצְרָיִם:
שמות יג ט

2 וְתִיטַב לְיָיָ מִשּׁוֹר פָּר מַקְרִן מַפְרִיס:
תהלים סט לב

גליון הש"ס

גמ' **והאמר אביי** שי"ן של תפילין. ק"ל הא י"ל לעור של פלה של יד וע"ש: גמ' **אמר רב יוסף היינו דתנינא** שלש על שלש. כעין זה יבמות דף עז ע"ב ודף פ ע"א:

רבינו חננאל

אתיא בק"ו מנוצה של עזים, ומה נוצה של עזים שאינה מטמאה בנגעים בשלש על שלש מטמא באהלים דילפינן אהל אהל ממשכן, עור בהמה טמאה שמטמא בנגעים אינו דין שיטמא באהלים. **ואלא** הא דתני רב יוסף לא הוכשרו למלאכת שמים אלא עור בהמה טהורה למאי הלכתא. ואסיקנא לרצועות של תפילין שיהו מבהמה טהורה, אבל תפילין עצמן בהדיא כתיב בהו למען תהיה תורת ה' בפיך, ודרשינן מן המותר בפיך, וגם שי"ן של תפילין. וכי נכרכות בשערן ונתפרות בגידן ורצועותיהן שחורות הלכה למשה מסיני הן. **ואסיקנא** נמי תחש בריה בפני עצמה היא ולא הכריעו חכמים אי מין חיה הוא [או מין בהמה], וקרן היה לו טהור היה. **פיסקא פתילת הבגד שקיפלה ולא הבהבה כו'.** א"ר אלעזר מתניתין בג' על ג' מצומצמת הוא, וביו"ט שחל להיות בע"ש, וכולי עלמא אית להו דר' יהודה דאמר מסיקין בכלים ואין מסיקין בשברי כלים, וכולי עלמא אית להו דעולא דאמר צריך להדליק ברוב היוצא, ר' אליעזר סבר קיפול אינו מועיל וכיון דאדליק בה פורתא הוה ליה שבר כלי וכי קא מדליק בשבר כלי קא מדליק ולפיכך אסור, ור"ע סבר קיפול מועיל וכיון דקפליה בטליה וכי קא מדליק בעץ בעלמא מדליק.

ו) נקמן קח. [מכות יח.], ב) נקמן סב. מנחות לה., ג) מנחות סם מגילה כד:, ד) [נקמן קח.], ה) [ער' תוספות חולין נט: ד"ה וקרן], ו) ע"ז ח. ע"ש חולין ס., ז) נקמן קכד: ביצה לב. וש"נ, ח) לעיל כ:, ט) [חולין כח:], י) [ער' פרש"י מנחות לה: וכתוס' שם ד"ה אלו תפילין שבראש וכו' שהשיגו על פירש"י מקומיא דהכא דמקיק אלא לרלועות וכו' וע"ע רש"י ותוס' נקמן סב. ד"ה שי"ן של תפילין וע"ע תוס' מגילה כו: ד"ה תשמישי קדושה וכו' ורש"י ותוס' עירובין צז. ד"ה קשר ותוס' ברכות ו. ד"ה אלון], כ) ס"ש של מין,

שחקק קב. ביו"ט דהוה ליה נולד: **לדבריהם דר' אליעזר ור' עקיבא קאמר.** הלי דאוקים להו רב אדא אליבא דר' יהודה דחזא פלוגתייהו דלא מיתוקמא אלא אליבא דר' יהודה ומיהו אימו לא סבירא ליה אלא כר' שמעון: **טעמא דרבי אליעזר.** בהלקה משום דאין מדליקין בו אמרי שחקק קב בבקעת ישראל מסיקה [6]ביו"ט ואמאי נולד הוא לדבריהם דר"א ור"ע קאמר ליה וליה לא סבירא ליה רבא אמר היינו טעמא דרבי אליעזר לפי שאין מדליקין בפתילה שאינה מחורכת ולא בסמרטוטין שאינן מחורכין אלא הא דתני רב יוסף ג' על ג' מצומצמות למאי הלכתא לענין טומאה [5]דתנן ג' על ג' שאמרו חוץ מן המלל דברי ר"ש וחכ"א [4]ג' על ג' מכוונות: אמר רב יהודה אמר רב [3]מסיקין בכלים ואין מסיקין בשברי כלים דברי רבי יהודה ור"ש מתיר מסיקין בתמרין [2]אבלן אין מסיקין בגרעיניהן דברי רבי יהודה ור"ש מתיר מסיקין באגוזים אבלן אין מסיקין בקליפותיהן דברי רבי יהודה ורבי שמעון מתיר וצריכא דאי אשמעינן קמייתא בההיא קאמר רבי יהודה משום דמעיקרא כלי והשתא שבר כלי והוה ליה נולד ואסור אבל תמרים דמעיקרא גרעינין והשתא גרעינין אימא שפיר דמי ואי אשמעינן גרעינין הוה אמינא דמעיקרא מכסיין והשתא מיגליין אבל קליפי אגוזין דמעיקרא מיגלו והשתא מיגלו אימא שפיר דמי צריכא והא דרב [7]לאו בפירוש איתמר דמר אכל תמרי ושדא אלא מכללא איתמר דרב אכל תמרי ושדא קשייתא [8]לבוכיא אמר ליה רבי חייא [9]בר פחתי כנגדו ביו"ט אסור קיבלה מיניה או לא קיבלה מיניה ת"ש דכי אתא רב לבבל אכל תמרי ושדא קשייתא לחיותא מאי לאו בפרסייאתא ולא קיבלה לא [10]בארמיאתא הואיל וחזי אגב אימייהו א"ל ר' שמואל בר בר חנה לרב יוסף לרבי יהודה דאמר מסיקין בכלים ואין מסיקין בשברי כלים [11]כיון דאדליק בהו פורתא הוה ליה שברי כלים וכי קא מהפך באיסורא קא מהפך דעבד כדרב מתנה [12]דאמר רב מתנה אמר רב [13]עצים שנשרו מן הדקל לתנור ביו"ט מרבה עצים מובנין ומסיקן רב המנונא אמר הכא בפחות משלשה על שלשה עסקינן [14]ומקולי מטלניות שנו כאן ואזדא ר' אליעזר לטעמיה ור"ע לטעמיה [15]דתנן פחות משלשה על שלשה שהתקינו לפקק בו את המרחץ ולנער בו את הקדירה ולקנח בו את הרחיים בין מן המוכן ובין שאין מן המוכן טמא דברי רבי אליעזר ורבי יהושע אומר בין מן המוכן ובין שלא מן המוכן טהור ר"ע אומר מן המוכן טמא ושלא מן המוכן טהור ואמר עולא ואיתימא רבה בר בר חנה א"ר יוחנן הכל מודים זרקו באשפה דברי הכל טהור הניחו מכריע ואמאי והלא לא גילו בדבריהם רבי אליעזר ורבי יהושע שם לחלק בין תלאו במגוד להניחו אחורי הדלת ונראה לר"י דמוכן דכולהו היינו תלאו במגוד ושאינו מוכן היינו הניחו אחורי הדלת[כא] והאי דקאמר אמאי קרי ליה שלא מן המוכן פירש רבי אליעזר אמאי קרי להניחו אחורי הדלת שלא מן המוכן הואיל והוא טמא ומשני משום דלגבי קופסא לאו מוכן הוא ולא בעי למימר משום דלגבי מגוד לאו מוכן הוא דלא חשיב כולי האי תלאו במגוד מאחורי הדלת דהוה קרי ליה לגביה שלא מן המוכן וכן לר' יהושע קא בעי אמאי חשיב לתלאו במגוד מן המוכן הואיל והוא טהור ומשני דלגבי אשפה מוכן הוא והא דלא קאמר דלגבי אחורי הדלת מוכן הוא משום דלא גריע כולי האי[כא] טפי ממגוד דליהוי אינו מוכן[כב] לגביה: גזירה

[6] נ"א בה, ב) כלים פכ"ח מ"ז, ג) [ציל"ה לב. וש"י ע"ש], ד) [ברכות ט. וש"נ], ה) [גי' הטעוך לבוניק], ו) [לעיל ג: וש"נ], ז) [פי' תמרי אלמיתא גרעייניהו רכין ומלכלך גרעייניהן עם התמרים עדוך ערך אלסן], ח) ציל"ה ל:, ט) [לקמן לט:], י) כלים פכ"ח מ"ב, כ) ס"א ל"ג, ל) [שתי ליתא רש"ל], מ) גם ניכומלגמי פירש כן.

לעזי רש"י

טיולי"ש. רעפים.

רב נסים גאון

מאי לאו בפרסיאתא ולא קבלה לא מארמיאתא הואיל וחזיאן אגב אימהו. תמצא פירושיה בסוף פרק נוטל אדם את בנו (דף קמג) הני גרעיני דתמרי ארמיאתא שרי לטלטולינהו בשבתא הואיל וחזיאן אגב אימן, כי התמרים יבשים תאכל אותם בהבמה ודפרסיאתא אסור לפי שהרוסב של תמרים לא תאכל בהבמה אלא גרעינא בלבד, לא חזיין אגב אימן.

רבינו חננאל

רבא אמר טעמא דר' אליעזר לפי שאין מדליקין לא בסמרטוטין ולא בפתילה שאינה מחורכת, ורבי עקיבא מתיר. ירושלמי מהו מחורכין,מפספסין וכדכתיב ושער ראשיהון לא התחרך. ג' על ג' מצומצמות שאמרו חוץ מן המלל דברי ר' שמעון וחכ"א ג' על ג' מכוונות. **אמר רב יהודה אמר רב** מסיקין בכלים ואין מסיקין בשברי כלים. מסיקין בתמרים, אבלן אין מסיקין בגרעיניהן. מסיקין באגוזים, אבלן אין מסיקין בקליפיהן דברי רבי יהודה, ורבי שמעון מתיר בכולן. וצריכא דאי אשמעינן וכו', ופשוטה היא עד אבל קליפי אגוזים דמעיקרא מיגלו אימא קא שרי ר' יהודה, צריכא. **והא** דרב מכללן איתמר דרב אכל תמרי ושדא קשייתא לבוכיא. א"ל ר' חייא בר פחתי כנגדו ביו"ט אסור קיבלה מיניה דהא כי אתא רב לבבל אכל תמרי ושדא קשייתא לחייתא. ואוקימנא בתמרי ארמייתא שגרעיניהן רכים והואיל וראוין להיאכל בכלל התמרים כאוכל הן ולפיכך טלטלם, אבל שדו גרעינין דלא חזי אגב אימייהו אסור כר' חייא אליבא דרבי יהודה, קסבר הלכה כר' יהודה ביו"ט הואיל וסתם לן כוותיה ביו"ט. ומדמתרץ להו דר' יהודה ברב מתנה שמע מינה הלכתא כוותיה, דאמר רב מתנה עצים שנשרו מן הדקל לתנור ביו"ט מרבה עליהם עצים מוכנים ומסיקן. **ואוקמה** רב המנונא למתני' במטלניות פחות מג' אצבעות, והא דמייתי ראיה ממטילת פחותה משלשה על שלשה מקולי מטליות שנו כו', דתנן בכלים בפ' כ"ח פחות משלשה על שלשה שהתקינו לפקק את המרחץ ולנער בו הקדירה ולקנח בו הריחיים בין מוכן בין שאינו מוכן טמא דברי ר' אליעזר, ר' יהושע אומר בין מוכן בין שאינו מוכן טהור, [רע"א מן המוכן טמא שלא מן המוכן טהור]. ואוקימנא בשזרקו לאשפה דברי הכל טהור,

רבא אמר היינו טעמא דר' אליעזר מאי ליה שיעוא דרב אדא בר אהבה ולקמן משמע דאית ליה שיעוא דרב המנונא דאמר מקולי מטלניות שנו כאן דקאמר והדר ביה ר' עקיבא לגבי ר' יהושע על כן נראה דהכא גרס רבה ולקמן רבא [1]וג"ל דבחנם נהגו אנשים להדליק הפתילה ולכבותה כדי שתהא מהובהבת[ב] דהא אין הלכה כרבי אליעזר דשמותי הוא ועוד אמרינן לקמן[ג] הכא בפתילה שלריך להבהבה עסקינן משמע דיכול להדליק אע"פ שאינה מהובהבת: **ולא בסמרטוטין שאינן מחורכין.**

קשה כיון דתנא דאפילו בפתילה שאינה מחורכת אין מדליקין כ"ש בסמרטוטין שאינם מחורכין ומיהו בתוספתא גרס ולא בסמרטוטין אפי' מחורכין: **אבלן אין מסיקין בגרעיניהן.** תימה לר"י דבפרק נוטל (לקמן דף קמב:) אמר למימרא דרבא כרבי יהודה סבירא ליה פירוש דאסר נבלה שנתנבלה בשבת והא"ל לשמעי' טווי לי בר אוזא ושדי מיעיה לשוורא[ד] ומשני התם כיון דמסרא דעתיה עילויה מאתמול[ה] אלמא כיון דדעתו מאתמול לתת לשוורא כשיסריה למחר שרי אע"ג דכל זמן שלא הסריה חזי לאדם א)משום דחשיב כאילו הכינו מבעוד יום לשוורא ה"נ[ו] מאתמול דעתיה עילויה להסיר הגרעינין כשיאכל התמרים למחר[ז] ואמאי חשיב ליה טפי נולד ממיעיה דבר אוזא וי"ל דהתם בר אוזא נאסר מע"ט ואין המעייס צריכים לאוז וכיון דמבעוד יום דעתיה למיתביה לשוורא אם יסריחו[ח] חשיבה הכנה מעלייתא אבל הכא הגרעינין צריכין לאוכל[ט] וחשיבי כאוכל עצמו עד שיאכל התמרים[י] לכך[יא] חשיב להו נולד ולא מהני מה שדעתו עליהם מאתמול: **והא דרב לאו בפירוש איתמר כו'.** [יב]הא פשיטא דרב אסר נולד כרבי יהודה מכרבי לזוזי (לעיל דף יט:) אלא מייתי ראיה דאף בגרעינין דאיכא למימר מעיקרא גרעינין והשתא גרעינין אסר רבי יהודה וא"ת[יג] ובאגוזים[יד] דמעיקרא מגלו והשתא מגלו[טו] מגלן דאסר וי"ל דאע"ג דמטעם זה עושה צריכותא[טו] מ"מ[יז] מטעם זה לפי האמת אין נראה לו לחלק ביניהם[יח]: **בין מן המוכן כו'.** פירש בקונטרס מוכן דרבי אליעזר קופסא שאינו מוכן תלאו במגוד והניחו אחורי הדלת ומוכן דר' יהושע תלאו במגוד והניחו אחורי הדלת [מ] ושאינו מוכן זרקו לאשפה ורבי עקיבא מוכן תלאו במגוד ושאינו מוכן הניחו אחורי הדלת וקשה לר"י דהשתא מוכן ושאינו מוכן דהאי תנא לא הוי כאידך[יט] ועוד מה להם להזכיר בדבריהם קופסא ואשפה דלא פליגי בה ועוד בפרק כירה (לקמן דף לט: ושם) קרי לרבי עקיבא

הניחו

[1] נ"א בה, ב) כלים פכ"ח מ"ז, ג) [ציל"ה לב. וש"י ע"ש], ד) [ברכות ט. וש"נ], ה) [גי' הטעוך לבוניק], ו) [לעיל ג: וש"נ], ז) [פי' תמרי אלמיתא גרעייניהו רכין ומלכלך גרעייניהן עם התמרים עדוך ערך אלסן], ח) ציל"ה ל:, ט) [לקמן לט:], י) כלים פכ"ח מ"ב, כ) ס"א ל"ג, ל) [שתי ליתא רש"ל], מ) גם ניכומלגמי פירש כן.

לעזי רש"י

בר פחתי. בנו של תלמיד חכם (נזיר נט:). **באיסורא** קא מהפך. כשמוליכן בתנור מזוזת לזוזת (ביצה ד:).

תוס' ישנים

א) ורש"י פי' לקמן משום דאין דרך לאכול מעיים ביו"ט ולא נהירא דמשום זה לא הוי אסור לטלטלו כמו בשר מלוח דמותר לטלטלו:

מוסף תוספות

א. בתוס' הרא"ש מתחיל כאן דיבור חדש על דברי הגמ' "לפי שאין מדליקין בפתילה שאינה מחורכת". ב. לאחרו בה האור היטב וכו' [ד]הלכתא כר' עקיבא דמדליקין בו אע"פ שאינה מחורכת. תוס' הרא"ש. ג. בפרקין גבי כחס על הנר. תוס' הרא"ש. ד. כלומר, אלמא לא ס"ל כר' יהודה, דכיון שנשחט האוז מאתמול, והיו הבני מעים ראויים לאכילת אדם, והיום הסריחו, הו"ל כנבלה שנתנבלה ביו"ט דאסר ר' יהודה. תוס' הרא"ש. ה. לחיותא. ריטב"ש. ו. כיון דלא חזו אלא לחיותא או להסקה. ריטב"ש. ז. [ו]יסיק [בהם]. תוס' הרא"ש. ח. אינן כנולד, אלא כמאכל בפנ"ע. רשב"ש. ט. כשומר (עם) [על] האוכל. ריטב"ש. י. דאם הי' מפרישן מן האוכל, הי' האוכל מתקלקל. תוס' הרא"ש. יא. אסיר. תוס' הרא"ש. יב. מזה אין צריך להביא ראי' דרב סבר לה כר' יהודה. תוס' הרא"ש. יג. דעובדא דרב בתמרים הוה. ריטב"ש. דמהא לא שמעי' אלא גרעיני תמרים דמעיקרא מכסו והדר מגלו, אבל. רשב"ש. יד. דאיכא למימר כיון. רשב"ש. טו. לא הוי כנולד, וכדעביד מיניה גמרין צריכותא בסמוך. רשב"ש. טז. בטעמא כל דהו. תוס' הרא"ש. דלרוחא דמלתא אשמעינן כלהו תלמודא כי היכי דלא ניטעי בה. רשב"ש. יז. (ד)מחדא שמעינן אידך. רשב"ש. יח. קים לי' לרב יהודה דלא שאני בינייהו, דלא תליא מילתא בגלוי וכסוי אלא דמעיקרא טפלים לאוכל ומוכן לאדם, והשתא פסולת שהוא לבהמה או להסקה. ריטב"ש. יט. ולא מסתבר לפרושי הכי. תוס' הרא"ש. דסתמא מוכן ושאינו מוכן דר"א היינו מוכן ושאינו מוכן דר' יהושע. רשב"ש. כ. כמו ר' עקיבא. ר"ש כלים (פכ"ח משנה ג'). כא. אחורי דלת. תוס' הרא"ש. כב. גי' תוס' הרא"ש "דהוה קרי לי' מוכן", ועי' מהר"ם.

עין משפט נר מצוה

הלכה ח:

צו ב מיי' פ"ב מהל' יו"ט הלכה יב סמג לאוין קפ טוש"ע א"ח סי' תקז סעיף ו:

צו ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף ז:

צח ד שם סעיף ו בהג"ה:

צט ה מיי' שם הלכה יא סמג שם טוש"ע א"ח סי' תקז סעיף כ: